

نقش تحقیقات زمین لغزه ای در حفاظت خاک

محسن شریعت جعفری

کارشناس ارشد زمین شناسی و غنوهیات علمی مرکز تحقیقات حفاظت خاک
و آبخیرداری

حرکت‌های توده ای ویابطور کاربردی و تخمومی ترزمین لغزشها، به عنوان یکی از مهمترین پدیده های زمین شناسی ، همواره نقشی بارز و همپایا دیکر حوادث مخرب طبیعی همچون زلزله و سیل، در برهم زدن سیستم طبیعی حاکم بر طبیعت را بازی نموده اند. بروز زمین لغزش در هر منطقه و تحت هر شرایط ، یک عکس العمل منحصر به فرد از عملکرد شبیه های طبیعی محسوب میشود، و لذا نتایج تحقیقات بدست آمده در این رابطه منحصر به فرد، ویژه و مورد توجه خاص محققین و پژوهشگران در دنیا است . آنچه امروزه بیش از پیش اهمیت توجه جدی و همه جانبه به این مسئله را نمایان ساخته ، خسارات و خطرات بالقوه و بالفعل ناشی از این پدیده مخرب طبیعی است . زیر و رو شدن و جابجایی میلیونها تن خاک و سنگ ، تخریب گسترده پوشش گیاهی ، برهم زدن گسترده سیستم آب و خاک در طبیعت ، رسوب زایی سریع و وسیع در عرصه طبیعت ، تسریع فرسایش و انتقال گسترده رسوبات به پشت سدها، از بین رفتن و تخریب زمینهای کشاورزی ، تخریب جاده ها، بزرگراه ها، مناطق مسکونی ، خطوط انتقال انرژی و سازه های مهندسی از جمله خسارات و خطرات ناشی از بروز این پدیده در طبیعت است . آنچه بیان کردیدتها اثرات مستقیم ناشی از حدوث این پدیده مخرب طبیعی است و افزون بر آنها میتوان به موارد دیگر از قبیل تخریب ناگهانی سدهای زمین لغزه ای (Dam landslides) در اثر فشار آب ناشی از میلیونها متر مکعب آب جمع شده در پشت این سدها و ایجاد سیل های عظیم و بنیان کن و خسارات ناشی از آنها نیز اشاره نمود. میزان خسارات مستقیم یا غیر مستقیم سالانه زمین لغزشها در آمریکا بالغ بر هزار میلیون دلار (شوشتر ۱۹۸۷) تخمین زده شده است . در ایالت ایوا خسارات ناشی از حدوث این پدیده در حدود هزار و صد و چهل میلیون دلار (آرنولد و فرید ۱۹۷۴) برآورد گردیده است و در دیگر کشورهای نیز برآوردهای مشابه به شبت رسیده است . در ایران فقط در چهار سال اخیر (۶۸ تا ۷۲) در حدود ۲۰۰۰ مورد زمین لغزش همراه با خسارات قابل توجه گزارش گردیده است . در این مقاله ضمن تشریح و توصیف اهمیت تحقیقات زمین لغزه ای در دنیا، بمنظور در نظر گرفتن تمهیدات لازمه جهت جلوگیری و پاکاهش خسارات وارده با استناد بر نتایج بدست آمده از تحقیقات همه جانبه انجام شده بر روی پهنه تیپیک زمین لغزه ای شمال غرب رودبار توسط مؤلف ، به تشریح انواع زمین لغزشهای حادث شده حجم عظیم خاکها و سنگهای زیر و رو شده ، تشریح فرسایش و رسوب زایی سریع و گسترده و اطلاعات آماری دیگری در این

رابطه پرداخته شده است و در نهایت لزوم برنامه ریزیهای توسعه و حفاظت خاک براساس توجه جدی به این پدیده ، مستذکر گردیده است و از پهنه بسندی پتانسیل خطرزمین لغزه بعنوان شیوه ای مناسب در این راستا یاد شده است .